

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Қодирзода Бахтиёр Бобомурод дар мавзӯи «Банизомдарорӣ ва таснифи меъёрҳои қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назария ва амалия», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.8. Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ пешниҳод шудааст

Дар шароити рушди давлати ҳуқуқбунёд, тақмили низоми қонунгузорӣ ва таъмини волоияти қонун масъалаи баланд бардоштани самаранокии танзими ҳуқуқии муносибатҳои ҷамъиятӣ аҳаммияти махсус пайдо менамояд. Дар ин самт қонунгузории ҷиноятӣ ҳамчун яке аз соҳаҳои муҳими низоми ҳуқуқӣ нақши калидӣ дошта, аз сатҳи муназзамӣ, мантиқӣ ва мутобиқати меъёрҳои он самаранокии сиёсати ҷиноятии давлат вобаста мебошад. Аз ин рӯ, таҳқиқи масъалаҳои банизомдарорӣ ва таснифи меъёрҳои қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалии муҳим мебошад.

Автореферати диссертатсияи Қодирзода Бахтиёр Бобомурод ба яке аз масъалаҳои мураккаб ва мубрами илмӣ ҳуқуқи ҷиноятӣ — муайян намудани асосҳои назариявӣ ва роҳҳои амалии ба низом даровардани меъёрҳои қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шудааст. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки хусусиятҳои сохторӣ, мантиқӣ ва мазмунии меъёрҳои ҳуқуқи ҷиноятиро таҳлил намуда, роҳҳои тақмили низоми онҳо ва таснифоти илмӣ меъёрҳои мазкурро пешниҳод намояд.

Мубрамияти мавзӯи интиҳобшуда бо он муайян мегардад, ки қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи рушди муносибатҳои нави ҷамъиятӣ, пайдоиши шаклҳои нави ҷинояткорӣ ва тағйирёбии сиёсати ҳуқуқии давлат ба тақмили доимӣ ниёз дорад. Дар чунин шароит на танҳо ворид намудани тағйироту иловаҳо ба Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон, балки таъмини ягонагии дохилӣ, ҳамоҳангӣ ва низомнокии меъёрҳои он низ аҳаммияти муҳим дорад.

Аз мазмуни автореферат бармеояд, ки мақсади асосии таҳқиқот аз таҳияи асосҳои назариявӣ ва тавсияҳои илмӣ-амалӣ оид ба банизомдарорӣ ва таснифи меъёрҳои қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат мебошад. Барои ноил шудан ба ин мақсад муаллиф вазифаҳои муҳимро пеш гузошта, аз ҷумла мафҳум ва моҳияти банизомдарории меъёрҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ, хусусиятҳои таснифи онҳо, робитаи байни сохторҳои гуногуни қонунгузории ҷиноятӣ ва масъалаҳои тақмили техникаи қонунгузориро мавриди омӯзиш қарор додааст.

Яке аз ҷанбаҳои мусбати таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки муаллиф масъалаи банизомдарории қонунгузории ҷиноятиро танҳо ҳамчун масъалаи техникаи қонунгузорӣ баррасӣ накарда, онро ҳамчун падидаи мураккаби ҳуқуқӣ, ки бо самаранокии сиёсати ҷиноятии давлат алоқаманд мебошад, таҳлил менамояд. Чунин муносибат имкон медиҳад,

ки қонунгузории ҷиноятӣ ҳамчун низоми ягона ва бо ҳам алоқаманди меъёрҳои ҳуқуқӣ арзёбӣ гардад.

Дар автореферат масъалаҳои назариявии таносуби мафҳумҳои «низоми қонунгузории ҷиноятӣ», «банизомдарории меъёрҳои ҳуқуқӣ» ва «таснифи меъёрҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ» мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Муаллиф бо истифода аз таҳлили назарияҳои ҳуқуқӣ ва таҷрибаи қонунгузории миллии кӯшиш намудааст, ки мавқеи илмии ҳудро оид ба хусусиятҳои дохилии низоми меъёрҳои ҷиноятӣ асоснок намояд.

Аҳаммияти илмии диссертатсияи пеш аз ҳама дар он зоҳир мегардад, ки натиҷаҳои таҳқиқот барои рушди минбаъдаи назарияи ҳуқуқи ҷиноятӣ, тақмили қонунгузории ҷиноятӣ ва баланд бардоштани сифати фаъолияти қонунгузорӣ мусоидат карда метавонанд. Пешниҳодҳои муаллиф оид ба тақмили сохтори меъёрҳои ҷиноятӣ, усулҳои тасниф намудани онҳо ва зарурати таъмини ҳамоҳангии дохилии қонунгузорӣ метавонанд дар фаъолияти илмӣ ва амалии ҳуқуқӣ истифода шаванд.

Дар автореферат масъалаҳои методологӣ таҳқиқ низ ба таври муносиб инъикос ёфтаанд. Муаллиф аз усулҳои умумии илмӣ, аз ҷумла таҳлили системавӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, мантиқӣ ва таърихӣ истифода намуда, кӯшиш намудааст, ки масъалаи мавриди таҳқиқро аз мавқеи ҳамаҷониба баррасӣ намояд.

Навгони илмии диссертатсияи Қодирзода Бахтиёр Бобомурод пеш аз ҳама дар таҳияи асосҳои назариявии банизомдарорӣ ва таснифи меъёрҳои қонунгузории ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ифода меёбад. Муаллиф масъалаи мазкурро ҳамчун яке аз самтҳои муҳими тақмили низоми ҳуқуқи ҷиноятӣ мавриди таҳқиқ қарор дода, кӯшиш намудааст, ки хусусиятҳои хоси ташаккул, ҷойгиршавӣ ва ҳамоҳангии меъёрҳои ҷиноятиро муайян намояд. Яке аз ҷанбаҳои муҳими навгони таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф зарурати баррасии қонунгузории ҷиноятиро ҳамчун низоми ягонаи меъёрҳои ҳуқуқӣ асоснок менамояд. Дар ин замина, масъалаи таснифи меъёрҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ на танҳо аз нуқтаи назари сохтори дохилии Кодекси ҷиноятӣ, балки бо дарназардошти вазифаҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқӣ, принципҳои сиёсати ҷиноятӣ ва самаранокии татбиқи қонунгузорӣ таҳлил карда шудааст.

Хулосаҳо ва пешниҳодҳои дар автореферат овардашуда аз таҳлили ҳамаҷонибаи масъалаи мавриди таҳқиқ бармеоянд ва бо мазмуни умумии диссертатсия мувофиқат менамоянд. Муаллиф тавонистааст, ки масъалаҳои асосии марбут ба банизомдарорӣ ва таснифи меъёрҳои қонунгузории ҷиноятиро муайян намуда, роҳҳои ҳалли илмии онҳоро пешниҳод намояд. Хулосаҳои диссертант асоснок буда, ба омӯзиши назариявии сарчашмаҳои ҳуқуқӣ, таҳлили қонунгузории миллии ва таҷрибаи татбиқи он таъя мекунанд.

Мавқеи илмӣ муаллиф оид ба зарурати такмили сохтори дохилии қонунгузории ҷиноятӣ ва таъмини ҳамоҳангии меъёрҳои он қобили дастгирӣ мебошад.

Пешниҳодҳои муаллиф хусусияти амалӣ дошта, метавонанд дар фаъолияти қонунгузорӣ ва татбиқи ҳуқуқӣ мавриди истифода қарор гиранд. Аз ҷумла, пешниҳодҳои вобаста ба такмили таснифи меъёрҳои ҳуқуқӣ ҷиноятӣ ва баланд бардоштани сатҳи низомнокии онҳо барои рушди минбаъдаи қонунгузории ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳаммият доранд.

Дар маҷмӯъ, хулосаҳои таҳқиқот мантиқӣ, пайдарпай ва ба мақсадҳои гузошташуда мувофиқ мебошанд.

Бо вуҷуди аҳаммияти назариявӣ ва амалии диссертатсияи мазкур, бояд қайд намуд, ки ҳар як таҳқиқоти илмӣ метавонад масъалаҳои баҳсгараз ва самтҳои такмилталаб дошта бошад.

Аввалан, ба назари тақриздиҳанда, таҳқиқот метавонист масъалаҳои муқоисавии қонунгузории ҷиноятӣи кишварҳои алоҳидаро бо мисолҳои бештар мавриди баррасӣ қарор диҳад, зеро таҷрибаи хориҷӣ метавонад барои такмили низоми қонунгузории милли аҳаммияти иловагӣ дошта бошад.

Дуюм, тавсия дода мешавад, ки дар таҳқиқоти минбаъда масъалаи таъсири равандҳои рақамикунонии ҳуқуқ ва истифодаи технологияҳои муосири иттилоотӣ ба низомсозии қонунгузории ҷиноятӣ низ мавриди омӯзиши алоҳида қарор гирад.

Аммо эродҳои зикршуда хусусияти тавсиявӣ дошта, ба арзиши умумии илмӣ диссертатсия таъсири манфӣ намерасонанд. Баръакс, онҳо метавонанд ҳамчун самтҳои минбаъдаи рушди таҳқиқоти илмӣ дар ин соҳа хизмат намоянд.

Дар асоси таҳлили автореферати диссертатсияи Қодирзода Бахтиёр Бобомурод дар мавзӯи «Банизомдарорӣ ва таснифи меъёрҳои қонунгузории ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон: масъалаҳои назария ва амалия» метавон хулоса намуд, ки таҳқиқоти мазкур кори илмӣ мустақилона, мукамал ва дорои аҳаммияти назариявӣ амалӣ мебошад.

Диссертатсия ба яке аз масъалаҳои муҳими илми ҳуқуқшиносӣ бахшида шуда, дорои навгонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва имконияти татбиқи амалии натиҷаҳои бадастомада мебошад. Муаллиф дар таҳқиқот масъалаҳои муҳимро муайян намуда, барои такмили назария ва амалияи ҳуқуқӣ ҷиноятӣ пешниҳодҳои асоснок манзур намудааст.

Мазмун ва натиҷаҳои таҳқиқот нишон медиҳанд, ки диссертатсия ба талаботи муқарраргардида барои корҳои илмӣ сатҳи доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ ҷавобгӯ мебошад. Автореферати пешниҳодшуда моҳияти асосии таҳқиқотро пурра инъикос намуда, натиҷаҳои муҳими илмӣ онро ифода мекунад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Қодирзода Бахтиёр Бобомурод таҳқиқоти мустақили илмӣ буда, ба масъалаи муҳими илми ҳуқуқи ҷиноятӣ бахшида шудааст. Муаллиф тавонистааст, ки масъалаҳои назариявӣ ва амалии банизомдарорӣ, тасниф ва сохтори меъёрҳои қонунгузори ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҳамаҷониба таҳлил намояд.

Натиҷаҳои бадастомада дорои аҳаммияти илмӣ ва амалӣ буда, барои рушди минбаъдаи назарияи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва такмили қонунгузори ҷиноятӣи миллӣ аҳаммият доранд.

Бо дарназардошти мазмун, сатҳи таҳлили илмӣ, навгонии пешниҳодҳо ва аҳаммияти амалии натиҷаҳо, диссертатсияи Қодирзода Бахтиёр Бобомурод ба талаботи корҳои илмӣ сатҳи доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.8. – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент,
мудири кафедраи ҳуқуқи байналмилалӣ
ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣи факултети
ҳуқуқшиносии Муассисаи таълимии
байнидавлатии «Донишгоҳи (Славянии)
Россия ва Тоҷикистон»

Аминова Ф.М.

Имзои Аминова Ф.М. – ро тасдиқ мекунам
Сардори Раёсати кадрҳои Муассисаи
таълимии байнидавлатии «Донишгоҳи
(Славянии) Россия ва Тоҷикистон»

«10» сентябрь 2026

Исмоилова М.Н.

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, куч. М. Турсунзода, 30,
Муассисаи таълимии байнидавлатии «Донишгоҳи (Славянии) Россия ва
Тоҷикистон» Телефон: +992 (237) 221-35-50, p.rektora@mail.ru
<https://www.rtsu.tj/ru>